

z dnia 22 lutego 1921 r. (Dz. U. R. P. № 23, poz. 124) i ustawą z dnia 5 sierpnia 1922 r. (Dz. U. R. P. № 86, poz. 769), kwotę „10.000 mk.” zastępuje się kwotą „500.000 mk.”.

Art. 6. Ordynacja konkursowa (ces. rozp. z dnia 10 grudnia 1914 r. (austr. Dz. Ustaw P. № 337) w brzmieniu, ustalonym ustawą z dnia 5 sierpnia 1922 r. (Dz. U. R. P. № 86, poz. 769), ulega zmianom następującym:

1) W § 51 liczba 2 kwotę „2.400 koron” zastępuje się kwotą „24 milionów mk.”.

2) W ustępie 2 § 93 i w § 116 kwotę „2.500 koron” zastępuje się kwotą „25 milionów mk.”.

3) W § 114 kwotę „100.000 mk.” zastępuje się kwotą „5 milionów mk.”.

4) W ustępie pierwszym § 169 kwotę „5.000 koron” zastępuje się kwotą „50 milionów mk.”.

Art. 7. W § 23 Ordynacji ugodowej (ces. rozp. z dnia 10 grudnia 1914 r., austr. Dz. Ust. P. № 337) kwotę „2.400 kor.” zastępuje się kwotą „24 milionów mk.”.

Art. 8. W § 4 ces. rozp. z dnia 22 lipca 1915 r. (austr. Dz. Ust. P. № 208) o odnowieniu i sprostowaniu granic w brzmieniu, ustalonym ustawami z dnia 9 marca 1920 r. (Dz. U. R. P. № 24, poz. 144), z dnia 22 lutego 1921 r. (Dz. U. R. P. № 23, poz. 124) i z dnia 5 sierpnia 1922 r. (Dz. U. R. P. № 86, poz. 769), kwotę „10.000 mk.” zastępuje się kwotą „1 milion mk.”.

Art. 9. W §§ 4, 6 i 17 ustawy z dnia 11 maja 1894 r. o hipotecznym wydzieleniu gruntów pod budowę dróg publicznych lub pod budowle wodne (austr. Dz. Ust. P. № 126) kwotę „100 kor.” zastępuje się kwotą „1 milion mk.”.

Art. 10. Upoważnia się Radę Ministrów do wprowadzania na wniosek Ministra Sprawiedliwości odpowiednio do stosunków walutowych zmian w kwotach pieniężnych, określonych w powyższych ustawach, jednakże dopiero po upływie 3 miesięcy od wejścia w życie tej ustawy.

Art. 11. Ustawa niniejsza obowiązuje na obszarze krakowskiego i lwowskiego sądu apelacyjnego oraz Śląska Cieszyńskiego i wchodzi w życie po upływie 14 dni po dniu ogłoszenia.

Postanowienia art. 1, 2, 4, 5 i 6 punkt 3 nie mają zastosowania do spraw, które weszły do sądu przed dniem wejścia w życie tej ustawy. Ten przepis będzie miał również zastosowanie przy każdej następnej zmianie kwot pieniężnych, dokonanej w myśl art. 10 niniejszej ustawy.

Art. 12. Wykonanie tej ustawy powierza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Prezydent Rzeczypospolitej: *S. Wojciechowski*

Prezes Rady Ministrów: *Witos*

Minister Sprawiedliwości: *St. Nowodworski*

706.

Na mocy art. 44 Konstytucji ogłaszam ustawę następującej treści:

U s t a w a

z dnia 11 sierpnia 1923 r.

o zakresie działania Ministra Reform Rolnych i organizacji urzędów i komisji ziemskich.

Art. 1. Przebudowa ustroju rolnego, tudzież regulowanie nowego ustroju rolnego należą do zakresu działania Ministra Reform Rolnych.

Art. 2. W szczególności do zakresu działania Ministra Reform Rolnych należy:

A. Przygotowywanie projektów ustaw w przedmiocie przebudowy i regulowania ustroju rolnego.

B. Wykonywanie ustaw, dotyczących tej przebudowy, a mianowicie:

a) zapewnienie potrzebnej do państwowej parcelacji i kolonizacji ilości ziemi, jej rozparcelowanie i skolonizowanie;

b) regulowanie spraw, dotyczących ustroju gospodarstw rolnych, jako to: scalania gruntów, układu służebności, podziału gruntów wspólnych;

c) regulowanie obrotu ziemią;

d) organizacja urzędów ziemskich;

e) sprawy Państwowego Banku Rolnego w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych, oraz inne sprawy, mające na celu sfinansowanie reformy rolnej;

f) udzielanie upoważnień osobom fizycznym i prawnym do przeprowadzania pod nadzorem i w granicach, przez Ministra Reform Rolnych ustalonych, prac, związanych z przebudową ustroju rolnego i regulowaniem struktury gospodarstw rolnych (parcelacja, komasacja, likwidacja serwitutów, podział gruntów wspólnych, zamiana gruntów), oraz wykonywanie nadzoru nad ich działalnością;

g) przeprowadzanie wszelkich czynności technicznych, związanych z przebudową ustroju rolnego (parcelacja, komasacja, likwidacja serwitutów, podział gruntów wspólnych, zamiana gruntów), udzielanie w tym względzie osobom fizycznym i prawnym, do tych czynności prawnie uzdolnionym, upoważnień, oraz nadzór nad ich działalnością.

C. Sprawy b. pruskich komisji generalnych i specjalnych, b. pruskiej komisji kolonizacyjnej i b. Urzędu Osadniczego w Poznaniu, b. austriackich komisji agrarnych i komisji obrotu ziemią, tudzież sprawy włości rentowych b. zaboru austriackiego i pruskiego, a to z zachowaniem kompetencji sądów, przez ustawy im zastrzeżonych.

D. Likwidacja spraw b. państwowych banków agrarnych na ziemiach polskich, a w szczególności sprawy oddziałów b. rosyjskiego Banku Włościńskiego i Szlacheckiego i b. pruskich banków rentowych oraz regulowanie i zlikwidowanie spraw, dotyczących aktów organizacji ziemskiej włości na terenie b. zaboru rosyjskiego.

E. Inne sprawy, przekazane przez ustawy Ministrowi Reform Rolnych.

W sprawach, związanych z wytwórczością rolną, Minister Reform Rolnych działa w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

Art. 3. Ustanawia się Główną Komisję ziemską. Do kompetencji jej należy:

- a) orzekanie w sprawach, przekazanych jej przez właściwe ustawy i inne przepisy prawne;
- b) orzekanie w charakterze drugiej i ostatniej instancji w sprawach z odwołań, wniesionych od orzeczeń okręgowej komisji ziemskiej przez strony lub przez prezesa okręgowego urzędu ziemskiego;
- c) opinjowanie w sprawach, wymagających jej opinii w myśl ustaw i rozporządzeń, lub na żądanie Ministra Reform Rolnych.

Art. 4. Prezesem Głównej Komisji Ziemskiej jest z urzędu Minister Reform Rolnych.

W zastępstwie Ministra przewodniczy na posiedzeniach Komisji i reprezentuje Komisję nazewną wiceprezes Głównej Komisji Ziemskiej.

Przewodniczyć na posiedzeniach Komisji może również zastępca wiceprezesa Głównej Komisji Ziemskiej, wyznaczony przez Ministra Reform Rolnych.

Art. 5. W skład Głównej Komisji Ziemskiej, prócz prezesa, względnie przewodniczącego, wchodzi z głosem stanowczym:

- a) sędzia sądu apelacyjnego, względnie jego zastępca, delegowani przez Ministra Sprawiedliwości;
- b) jeden członek, względnie jeden z jego zastępców, delegowani przez Ministra Spraw Wewnętrznych z pośród urzędników Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, posiadających wykształcenie prawnicze;
- c) jeden członek, względnie jeden z jego zastępców, delegowani przez Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych z pośród urzędników Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych, posiadających wyższe wykształcenie rolnicze;
- d) jeden członek, względnie jego zastępca, delegowani przez Ministra Reform Rolnych z pośród fachowych urzędników Ministerstwa Reform Rolnych;
- e) czterech członkowie, względnie czterech ich zastępcy, a to 2 przedstawiciele małej własności, 1 przedstawiciel bezrolnych robotników rolnych, 1 przedstawiciel większej własności, wybrani przez Sejm na wniosek sejmowej Komisji Rolnej.

Ponadto Minister Reform Rolnych ma prawo delegować na posiedzenia Głównej Komisji Ziemskiej urzędników Ministerstwa Reform Rolnych, jako referentów z głosem doradczym.

Członkowie Głównej Komisji Ziemskiej, wskazani w p. e), sprawują swój urząd przez lat 2, po czym mogą być ponownie wybrani.

Członkowie, wskazani w punktach a), b), c), d), sprawują swój urząd aż do odwołania.

Art. 6. Na posiedzenia Głównej Komisji Ziemskiej winni być wzywani wszyscy jej członkowie.

Do ważności posiedzeń Głównej Komisji Ziemskiej konieczna jest obecność przynajmniej 5 (pięciu) członków Komisji, względnie ich zastępców, a w tej liczbie przewodniczącego.

Orzeczenia Komisji zapadają większością głosów obecnych członków; w razie równości głosów przeważa zdanie, za którym oświadcza się przewodniczący.

Art. 7. Orzeczenia Głównej Komisji Ziemskiej są ostateczne i mają być doręczane stronie interesowanej.

Orzeczenia Głównej Komisji Ziemskiej podlegają natychmiastowemu wykonaniu po ich doręczeniu.

Orzeczenia te mogą być zaskarżone do Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

Art. 8. Władzami wykonawczymi, podległymi bezpośrednio Ministrowi Reform Rolnych, są okręgowe urzędy ziemskie. Ich liczbę, okręgi i siedzibę oznacza Rada Ministrów na wniosek Ministra Reform Rolnych.

Art. 9. Na czele okręgowego urzędu ziemskiego stoi prezes.

Prezes okręgowego urzędu ziemskiego jest kierownikiem tegoż urzędu.

Do czasu mianowania prezesa okręgowego urzędu ziemskiego w trybie właściwym Minister Reform Rolnych ma prawo powierzać kierownictwo okręgowego urzędu ziemskiego delegowanemu przez siebie urzędnikowi Ministerstwa Reform Rolnych lub okręgowego urzędu ziemskiego, któremu w tym wypadku przysługują wszystkie prawa prezesa okręgowego urzędu ziemskiego.

Art. 10. Do zakresu działania okręgowego urzędu ziemskiego należą:

- a) regulowanie obrotu ziemią w granicach i w myśl przepisów, w tej mierze obowiązujących;
- b) wydawanie zarządzeń i wykonywanie czynności w sprawach parcelacji państwowej, osadnictwa, komasacji, układu służebności, tudzież podziału i regulowania wspólnot, z zachowaniem kompetencji, w sprawach tych okręgowej komisji ziemskiej przysługujących;
- c) wykonywanie czynności oraz orzekanie w sprawach, dotyczących tworzenia zapasu ziemi, potrzebnej do przebudowy ustroju rolnego w granicach i w myśl przepisów obowiązujących ustaw, tudzież w myśl zarządzeń i instrukcji Ministra Reform Rolnych z zachowaniem kompetencji, w sprawach tych okręgowej komisji ziemskiej zastrzeżonych;
- d) wykonywanie zarządzeń i orzeczeń Ministra Reform Rolnych, tudzież orzeczeń Głównej i okręgowych komisji ziemskich;
- e) inne sprawy, przekazane okręgowym urządowi ziemskiemu przez specjalne ustawy i inne przepisy ustawowe.

W sprawach, dotyczących obszaru, wchodzącego do dwu lub więcej okręgów, właściwy będzie okręgowy urząd ziemski, wyznaczony w każdym poszczególnym wypadku przez Ministra Reform Rolnych.

Art. 11. Od orzeczeń, powziętych przez okręgowy urząd ziemski, przysługuje stronom intereso-

wanym prawo odwołania do Ministra Reform Rolnych w ciągu dni 14, licząc od dnia, następującego po zawiadomieniu o orzeczeniu.

Odwołanie do Ministra Reform Rolnych winno być wniesione na piśmie i podane do właściwego okręgowego urzędu ziemskiego.

Wniesienie odwołania wstrzymuje wykonanie zaskarżonych orzeczeń.

Art. 12. Przy okręgowych urzędach ziemskich urzędują okręgowe komisje ziemskie.

Do zakresu ich działania, jako pierwszej instancji, należą:

- a) orzekanie we wszelkich sprawach spornych, wynikających z postępowania regulacyjnego przy scalaniu i zamianie gruntów, likwidacji serwitutów, podziale i regulacji wspólnot, oraz w sprawach regulowania i likwidacji aktów, dotyczących organizacji ziemskiej włości na terenie b. zaboru rosyjskiego, o ile sprawy te w myśl obowiązujących ustaw nie są przekazane sądom;
- b) orzekanie według obowiązujących ustaw w sprawach, dotyczących oszacowania przymusowo wykupywanych i z mocy ustawy przejmowanych na cele reformy rolnej majątków (nieruchomości ziemskich);
- c) orzekanie o wielkości obszarów, jakie mają być zwolnione od przymusowego wykupu i pozostawione właścicielowi z majątków, przymusowo wykupywanych przez okręgowe urzędy ziemskie, w szczególności z tytułu uprawy dla potrzeb przemysłu rolniczego buraków cukrowych lub ziemniaków, względnie z tytułów innych, w myśl postanowień obowiązujących ustaw;
- d) orzekanie w innych sprawach, przekazanych decyzji okręgowej komisji ziemskiej przez właściwe ustawy i inne przepisy ustawowe;
- e) wyrażanie opinii w sprawach, w których właściwe ustawy i rozporządzenia wymagają tej opinii, lub w sprawach, przekazanych okręgowej komisji ziemskiej w tym celu przez Ministra Reform Rolnych, albo przez prezesa okręgowego urzędu ziemskiego.

Art. 13. Przewodniczącym okręgowej komisji ziemskiej jest prezes okręgowego urzędu ziemskiego. W razie jego nieobecności zastępuje go, jako przewodniczącego komisji, urzędnik okręgowego urzędu ziemskiego, posiadający wykształcenie prawnicze, lub delegowany przez Ministra Reform Rolnych urzędnik z wykształceniem prawniczym. O ile w posiedzeniu okręgowej komisji ziemskiej bierze osobiście udział wojewoda (art. 14 p. a), obejmuje on przewodnictwo na tem posiedzeniu komisji.

Art. 14. Członkami okręgowej komisji ziemskiej, prócz prezesa okręgowego urzędu ziemskiego, są:

- a) właściwy terytorjalnie wojewoda, względnie jeden z urzędników województwa, posiadający wykształcenie prawnicze, delegowany przez wojewodę w charakterze jego zastępcy;
- b) sędzia sądu okręgowego, względnie jeden z jego zastępców, delegowani przez Ministra Sprawiedliwości;

c) jeden członek, względnie jeden z jego zastępców, delegowani przez Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych z pośród z urzędników, podległych Ministrowi Rolnictwa i Dóbr Państwowych, a posiadających wyższe wykształcenie rolnicze;

d) jeden członek, delegowany przez prezesa okręgowego urzędu ziemskiego z pośród urzędników tego urzędu;

e) sześciu członków, względnie sześciu zastępców, a to 3 przedstawicieli rolników małej własności, 2 przedstawicieli bezrolnych robotników rolnych, 1 przedstawiciel większej własności, zamieszkałi w okręgu właściwego urzędu ziemskiego, mianowani przez Ministra Reform Rolnych na wniosek prezesa okręgowego urzędu ziemskiego, oparty na zawierającej podwójną liczbę kandydatów propozycji ustawowych, względnie społecznych, organizacji rolniczych oraz zawodowych związków robotników rolnych, zawezwanych do tego przez prezesa okręgowego urzędu ziemskiego.

Członkowie okręgowych komisji ziemskich, wymienieni w p. e), sprawują swój urząd przez lat 2, poczem mogą być ponownie mianowani na ten sam okres czasu, zaś członkowie, wskazani w punktach a), b), c), d), sprawują swój urząd aż do odwołania.

Art. 15. Posiedzenie okręgowej komisji ziemskiej zwołuje prezes okręgowego urzędu ziemskiego. Na żądanie trzech członków okręgowej komisji ziemskiej, przedłożone z motywami na piśmie, winien prezes okręgowej komisji ziemskiej zwołać posiedzenie komisji w przeciągu 15 dni.

Na posiedzenia okręgowej komisji ziemskiej winni być wzywani wszyscy jej członkowie.

Do ważności posiedzeń okręgowej komisji ziemskiej konieczna jest obecność przynajmniej pięciu (5) jej członków, względnie ich zastępców, w tej liczbie i przewodniczącego.

Orzeczenia komisji zapadają większością głosów obecnych członków; w razie równości głosów przeważa zdanie, za którym oświadcza się przewodniczący.

Orzeczenia okręgowej komisji ziemskiej winny być doręczane stronie interesowanej.

Art. 16. Od orzeczeń okręgowej komisji ziemskiej mają strony prawo odwołać się do Głównej Komisji Ziemskiej za pośrednictwem okręgowej komisji ziemskiej w ciągu dni trzydziestu (30), licząc od dnia, następującego po dniu doręczenia odpisu motywowanego orzeczenia, o ile specjalne ustawy nie zawierają odmiennych postanowień.

Termin zaskarżenia orzeczenia okręgowa komisja ziemska ujawnia w orzeczeniu.

Prawo odwołania przysługuje również w tych samych okresach czasu prezesowi okręgowego urzędu ziemskiego.

Odwołanie wstrzymuje wykonanie orzeczenia.

Od decyzji okręgowej komisji ziemskiej w przedmiocie wyznaczenia terminów: rozprawy, odroczenia rozprawy, dopuszczenia lub odmówienia przeprowadzenia dowodów—niema osobnego środka prawnego.

Art. 17. Postępowanie w Głównej i okręgowych komisjach ziemskich jest postępowaniem z urzędu.

Główna Komisja Ziemska w drugiej instancji rozpatruje sprawy jedynie na skutek odwołań, jednak może zaskarżone orzeczenie okręgowej komisji ziemskiej zmienić lub znieść z urzędu i w części niezaskarżonej, o ile orzeczenie to narusza przepisy prawa.

Główna i okręgowe komisje ziemskie przeprowadzają wszelkie dowody, potrzebne dla wyświeślenia sprawy.

Art. 18. Posiedzenia Głównej i okręgowych komisji ziemskich są jawne i niejawnie.

O posiedzeniach jawnych należy zawiadomić osoby interesowane.

Główna i okręgowe komisje ziemskie wydają orzeczenia łącznie z rozpoznaniem sprawy na posiedzeniach jawnych w wypadkach przez ustawy dla tych posiedzeń zastrzeżonych, w pozostałych zaś wypadkach na posiedzeniach niejawnych bez udziału stron. Narady i głosowanie komisji we wszystkich wypadkach są tajne.

Załatwianie poszczególnych czynności zarówno Główna, jak i okręgowe komisje ziemskie mogą zlecać poszczególnym członkom kompletu orzekającego; Główna Komisja Ziemska ponadto może zlecić załatwienie takich czynności okręgowej komisji ziemskiej.

Biegiem spraw na posiedzeniach Głównej i okręgowych komisji ziemskich kieruje przewodniczący, któremu względem stron, zastępców ich i wogóle osób obecnych, nie stosujących się do jego rozporządzeń i zakłócających porządek rozpraw, przysługuje po uprzednim upomnieniu prawo wymierzania następujących kar porządkowych:

- 1) grzywny w wysokości od 50.000—500.000 mk. na rzecz Skarbu Państwa;
- 2) wydalenie z sali posiedzeń.

Art. 19. Zawiadomienia i wezwania na posiedzenia Głównej i okręgowych komisji ziemskich doręczane będą przez władze gminne, magistraty lub urzędy pocztowe, które po doręczeniu zawiadomienia lub wezwania osobie zawiadamianej lub wzywanej dowód doręczenia zwrócą bezzwłocznie komisji ziemskiej.

Stronom interesowanym zawiadomienia i wezwania wręcza się bądź do rąk własnych, bądź do rąk pełnomocnika, ustanowionego przez stronę.

W razie niemożności doręczenia jednym z tych sposobów, doręczenie będzie uważane za dokonane przez złożenie jednego egzemplarza zawiadomienia, względnie wezwania, w tym urzędzie gminnym, względnie pocztowym, w którego obrębie położona jest nieruchomość, będąca przedmiotem sprawy, oraz przez ogłoszenie w dzienniku urzędowym województwa, w którego okręgu toczy się sprawa.

W tym samym trybie doręczane są orzeczenia Głównej i okręgowych komisji ziemskich.

Art. 20. Świadkowie i rzeczoznawcy, wzywani przez komisję bądź z urzędu, bądź na wniosek stron, otrzymują na żądanie oprócz zwrotu kosztów podróży:

świadkowie — zwrot kosztów utrzymania w wysokości nie przekraczającej djet, przysługujących urzędnikom państwowym XII stopnia służbowego; rzeczoznawcy — wynagrodzenie za swą pracę.

Wysokość tych kosztów wynagrodzenia określa przewodniczący.

Koszty postępowania, związane z przewodem, ponoszą urzędy ziemskie.

Koszty, obciążające strony, w razie niewpłacenia ich w terminie, określonym przez przewodniczącego, ściągane będą w trybie administracyjnym.

Wszystkie decyzje przewodniczącego w powyższych przedmiotach są ostateczne.

Świadkowie i rzeczoznawcy za niestawiennictwo na wezwanie komisji bez usprawiedliwionych przyczyn mogą podlegać nakładanej przez komisję według jej uznania i wpływającej na rzecz Skarbu Państwa grzywnie w wysokości od 10.000 — 250.000 mk.

Komisjom służy prawo przesłuchiwania świadków pod przysięgą za pośrednictwem właściwych sądów.

Art. 21. Powiatowe urzędy ziemskie, bezpośrednio podległe właściwym okręgowym urzędów ziemskim, tworzą się w miarę potrzeby na zarządzenie Ministra Reform Rolnych.

Kompetencja terytorjalna powiatowego urzędu ziemskiego rozciąga się na jeden lub więcej powiatów.

W sprawach, dotyczących obszaru, podlegającego właściwości terytorjalnej dwu lub więcej powiatowych urzędów ziemskich, właściwy będzie powiatowy urząd ziemski, wyznaczony w każdym poszczególnym wypadku przez prezesa okręgowego urzędu ziemskiego.

W powiatach, gdzieby urzędy te nie były zorganizowane, czynności ich pełnią urzędnicy, stałe lub czasowo przez okręgowy urząd ziemski w tym celu delegowani.

Art. 22. Na czele powiatowego urzędu ziemskiego stoi komisarz lub podkomisarz ziemski, któremu przydziela się potrzebną liczbę urzędników.

Art. 23. Do zakresu działania powiatowych urzędów ziemskich należą czynności wykonawcze i przygotowawcze, ustawami i rozporządzeniami oraz zarządzeniami i instrukcjami Ministra Reform Rolnych lub okręgowego urzędu ziemskiego przewidziane, tudzież orzekanie w sprawach, przez ustawy ich kompetencji przekazanych.

Art. 24. Od zarządzeń, względnie orzeczeń, powiatowego urzędu ziemskiego przysługuje stronie interesowanej prawo odwołania się do okręgowego urzędu ziemskiego w ciągu dni 14 od dnia doręczenia motywowanego orzeczenia. Odwołanie winno być wniesione na piśmie za pośrednictwem właściwego powiatowego urzędu ziemskiego, który przesyła je wraz ze swem wyjaśnieniem i aktami sprawy do okręgowego urzędu ziemskiego.

Art. 25. W sprawach, w których orzekanie należy do Ministra Reform Rolnych oraz urzędów i komisji ziemskich, droga cywilno-sądowa jest niedopuszczalna, o ile poszczególne ustawy nie przewidują w tym względzie wyjątków.

W szczególności przysługuje właścicielowi prawo zwrócenia się na drogę cywilno-sądową, jeżeli uważa, że z tytułu wynagrodzenia za przymusowo wykupio-

ny majątek ziemski zostało mu przyznane poniżej norm, ustalonych dla wymiaru odszkodowania w ustawie o sfinansowaniu parcelacji i osadnictwa.

Art. 26. Członkowie Głównej i okręgowych komisji ziemskich, wymienieni w art. 5 p. e) i 14 p. e) ustawy, z powodu wykonywania swych obowiązków w komisjach, ponoszą odpowiedzialność narówni z urzędnikami państwowymi.

Na miejsce usuniętego członka komisji ziemskiej wstępuje jego zastępca w charakterze zwyczajnego członka komisji, a brakującego zastępcę powołuje się w trybie właściwym.

Art. 27. Orzeczenia Głównej Komisji Ziemskiej oraz prawomocne orzeczenia okręgowych komisji ziemskich ulegają wykonaniu przez właściwych komisarzy, względnie podkomisarzy ziemskich, o ile przedmiotem wykonania nie jest wpis do ksiąg gruntowych (hipotecznych), lub o ile w poszczególnych ustawach wykonanie tych orzeczeń nie jest powierzone innym władzom.

Komisarz ziemski przystępuje do wykonania orzeczenia po uprzednim przynajmniej na 7 dni przed wykonaniem zawiadomieniu strony interesowanej o terminie wykonania orzeczenia.

Komisarz ziemski przeprowadza wykonanie orzeczenia przez doreczenie zaopatrzonego przez okręgowy urząd ziemski klauzulą prawomocności odpisu orzeczenia komisji stronie interesowanej, a w razie jej nieobecności domownikom, względnie innym osobom, znajdującym się w odnośnej nieruchomości, oraz przez wykonanie treści orzeczenia.

Czynności powyższych komisarzy ziemski dokonują w obecności dwóch postronnych świadków i dokonanie ich stwierdza przez sporządzenie protokołu, który podpisują świadkowie i strony interesowane.

Odmowa podpisu przez stronę interesowaną nie skutkuje nieważnością protokołu, lecz winna być zaznaczona w protokole.

W powyższym trybie ulegają również wykonaniu orzeczenia i zarządzenia okręgowych urzędów ziemskich.

Skargi na czynności komisarzy ziemskich w przedmiocie, unormowanym niniejszym artykułem, podlegają rozpoznaniu prezesa okręgowego urzędu ziemskiego, któremu w nagłych wypadkach służy prawo tymczasowego wstrzymania wykonania orzeczenia lub zarządzenia.

Art. 28. Do wykonania nadzoru nad instytucjami i osobami (art. 2 p. f) i g), które w myśl obowiązujących ustaw i rozporządzeń podlegają kontroli Ministra Reform Rolnych, oraz ujednostajnienia ich działalności, Minister Reform Rolnych ustanawia specjalnych delegatów, lub powierza te czynności prezesom okręgowych urzędów ziemskich i wydaje w tym względzie osobne instrukcje.

Art. 29. Organom urzędów ziemskich służy, za uprzednim powiadomieniem właściciela, prawo wstępu na grunty obejścia gospodarskie, oraz prawo dokonywania na ich obszarze wszelkich czynności urzędowych, związanych z zakresem działania urzędów ziemskich. Powiadomienie może być skutecz-

nione ustnie bezpośrednio przed wykonaniem czynności urzędowej, o ile tryb postępowania nie jest inaczej ustawami określony.

Art. 30. Władze i urzędy państwowe, jak również i samorządowe obowiązane są udzielać pomocy prawnej i współdziałać z organami Ministerstwa Reform Rolnych w spełnianiu ich zadań.

Art. 31. Za czynności, dokonywane w zakresie praw technicznych, oraz za prace, wykonywane na szczególne zamówienia stron poza normalnym postępowaniem, urzędy ziemskie pobierają na rzecz Skarbu Państwa opłaty, których rodzaj i wysokość określi rozporządzenie Ministra Reform Rolnych, wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 32. Członkowie Głównej i okręgowych komisji ziemskich za udział w posiedzeniach komisji otrzymują dietyienne oraz zwrot kosztów podróży według norm, ustalonych dla funkcjonarjuszów państwowych, mianowicie: członkowie Głównej Komisji Ziemskiej — według V stopnia służbowego, a członkowie okręgowej komisji ziemskiej — według VII stopnia służbowego.

Art. 33. Na obszarze b. zaboru austriackiego, o ile poszczególne ustawy inaczej nie stanowią:

czynności b. Komisji Agrarnej w Wiedniu sprawuje Minister Reform Rolnych, względnie Główna Komisja Ziemska, czynności b. Krajowej Komisji Agrarnej we Lwowie — terytorjalnie właściwe okręgowe urzędy ziemskie, względnie okręgowe komisje ziemskie, czynności b. miejscowych komisarzy agrarnych — komisarze ziemscy (art. 22), którym w sprawach komasacyjnych i działowo-regulacyjnych, obecnie będących w toku, przysługuje zakres działania miejscowych komisarzy agrarnych w rozumieniu Galicyjskich Ustaw Krajowych z dnia 9 grudnia 1899 r. (Dz. Gal. Ustaw Kraj. 1900 r. №№ 18, 19 i 20);

czynności b. Komisji ministerjalnej dla operacji agrarnych (ces. rozporządzenie z dn. 1 maja 1916 r. austr. Dz. Ust. P. № 147) sprawują terytorjalnie właściwe okręgowe urzędy ziemskie, względnie okręgowe komisje ziemskie, a czynności zaprzysiężonych komisarzy miejscowych — komisarze ziemscy (art. 22), którym w sprawach uregulowania stosunków posiadłości gruntowych w okolicy miejsc obwarowanych przysługuje zakres działania komisarzy miejscowych w rozumieniu powołanego wyżej ces. rozporządzenia; kompetencja krajowych komisji obrotu ziemią (ces. rozporządzenie z dnia 9 sierpnia 1915 r. austr. Dz. Ust. P. № 234) należy do właściwych okręgowych urzędów ziemskich; powiatowe komisje obrotu ziemią przestają istnieć, a ich kompetencja przechodzi na właściwe powiatowe urzędy ziemskie.

Art. 34. Na obszarze b. zaboru pruskiego czynności b. Urzędu Osadniczego w Poznaniu, b. pruskich komisji generalnych oraz b. państwowej Komisji specjalnej z wyłączeniem sporów cywilno-prawnych, należących do sądów, stosownie do ich właściwości, przechodzą na właściwe okręgowe urzędy ziemskie i urzędujące przy nich okręgowe komisje ziemskie, stosownie do kompetencji. W powyższym zakresie czynności Wyższego Sądu Krajowej w Berlinie przechodzą na Główną Komisję Ziemską.

Art. 35. Na obszarze b. Królestwa Polskiego, o ile nie zostało postanowione inaczej, czynności b. komisarzy do spraw włościańskich przechodzą na komisarzy ziemskich (art. 22), czynności b. urzędów gubernjalnych do spraw włościańskich—na okręgowe urzędy ziemskie, względnie okręgowe komisje ziemskie, czynności b. Urzędu do spraw włościańskich gub. Królestwa Polskiego przy Wydziale Ziemskim rosyjskiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych przechodzą na Ministra Reform Rolnych, względnie Główną Komisję Ziemską; czynności b. rosyjskiego Ministra Spraw Wewnętrznych w zakresie spraw ziemskich — na Ministra Reform Rolnych; czynności b. II departamentu rosyjskiego Senatu Rządzącego — na Najwyższy Trybunał Administracyjny.

Na pozostałym obszarze b. zaboru rosyjskiego, o ile nie zostało postanowione inaczej, czynności b. naczelników ziemskich i b. t. zw. „mirowych pośredników” oraz powiatowych komisji urzędów rolnych przechodzą na komisarzy ziemskich (art. 22); czynności b. urzędów gubernjalnych do spraw włościańskich oraz gubernjalnych komisji urzędów rolnych—na okręgowe urzędy, względnie komisje ziemskie; czynności b. rosyjskich Ministrów Spraw Wewnętrznych i Rolnictwa w zakresie ich uprawnień, dotyczących spraw ustroju rolnego — na Ministra Reform Rolnych; czynności b. II departamentu rosyjskiego Senatu Rządzącego — na Najwyższy Trybunał Administracyjny.

Art. 36. Wymienione w poszczególnych ustawach i rozporządzeniach uprawnienia i obowiązki Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego oraz Głównego Urzędu Ziemskiego przechodzą na Ministra Reform Rolnych.

Art. 37. Niezakończony w komisjach ziemskich sprawy z chwilą wejścia w życie ustawy niniejszej będą rozpoznawane nadal według przepisów tejże ustawy.

Nierozpatrzone przez Sąd Najwyższy sprawy ze skarg na orzeczenia Głównej Komisji Ziemskiej w Warszawie i b. Centralnej Komisji Ziemskiej w Wilnie z chwilą wejścia w życie ustawy niniejszej podlegają rozpoznaniu Najwyższego Trybunału Administracyjnego z wyjątkiem spraw, zastrzeżonych drodze sądowno-cywilnej w myśl art. 25 niniejszej ustawy.

Art. 38. Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Reform Rolnych w porozumieniu z właściwymi ministrami.

Art. 39. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia i obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej nie uwłaczając na obszarze województwa śląskiego postanowieniom Ustawy Konstytucyjnej z dnia 15 lipca 1920 r., zawierającej statut organiczny województwa śląskiego (Dz. U. R. P. № 73, poz. 497).

Jednocześnie tracą moc obowiązującą przepisy i ustawy, dotyczące przedmiotów, unormowanych ustawą niniejszą a w szczególności ustawa z dnia 6 lipca 1920 r. o organizacji urzędów ziemskich (Dz. U. R. P. № 70, poz. 461).

Prezydent Rzeczypospolitej: *S. Wojciechowski*
Prezes Rady Ministrów: *Witos*
Minister Reform Rolnych: *Osiecki*

707.

Rozporządzenie Rady Ministrów

z dnia 30 sierpnia 1923 r.

w sprawie przeprowadzenia spisu ludności w górnośląskiej części Województwa Śląskiego, w Ziemi Wileńskiej z wyjątkiem powiatu brąslawskiego oraz na przyłączonej do Rzeczypospolitej Polskiej części b. pasa neutralnego polsko-litewskiego.

Na zasadzie art. 2, 3, 5 i 6 ustawy z dn. 21 października 1919 r. o organizacji statystyki administracyjnej (Dz. U. R. P. № 85, poz. 464) ze zmianami wprowadzonymi w art. 2 i 3 ustawy z dn. 1 czerwca 1923 r. w przedmiocie zmiany ustawy z dn. 21 października 1919 r. o organizacji statystyki administracyjnej (Dz. U. R. P. № 60 poz. 436), art. 2 ustawy z dn. 16 czerwca 1922 r. o rozciągnięciu na ziemie górnośląskie Województwa Śląskiego Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i niektórych innych ustaw oraz w przedmiocie zmian w ustawodawstwie na tych ziemiach obowiązującym (Dz. U. R. P. № 46, poz. 388) i § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 1922 roku w przedmiocie rozciągnięcia na obszar Ziemi Wileńskiej mocy obowiązującej ustaw i rozporządzeń normujących prawnie sprawy związane ze statystyką (Dz. U. R. P. № 116, poz. 1055) zarządza się co następuje:

§ 1. W górnośląskiej części Województwa Śląskiego, w Ziemi Wileńskiej z wyjątkiem powiatu brąslawskiego oraz na przyłączonej do Rzeczypospolitej Polskiej części b. pasa neutralnego polsko-litewskiego przeprowadzony zostanie spis ludności według stanu z dnia 31/XII 1923.

Spis ten dotyczyć będzie wszystkich osób, przebywających w tym dniu na wymienionych obszarach stale lub chwilowo z wyjątkiem wymienionych w § 5 niniejszego rozporządzenia.

Jednocześnie przeprowadzony będzie spis sierot.

W związku ze spisem ludności przeprowadzony będzie spis domów mieszkalnych (tak zamieszkałych jak niezamieszkałych) oraz innych budynków, o ile są zamieszkałe, mieszkań, gospodarstw rolnych, ogrodowych i leśnych i spis żywego inwentarza.

Spisy te będą przeprowadzone według formularzy i instrukcji wydanych przez Główny Urząd Statystyczny.

§ 2. Wszystkie, podlegające spisowi, osoby a przedewszystkiem głowy gospodarstw rodzinnych, oraz osoby, najmuje na swoje imię lokal, obowiązane są udzielać władzom spisowym i ich organom zeznań w zakresie objętym wymienionymi w § 1 formularzami i okazywać na ich żądanie potrzebne do sprawdzenia tych zeznań dokumenty.

Informacji dotyczących domów, gospodarstw rolnych, ogrodowych i leśnych oraz żywego inwentarza obowiązani są dostarczać bezpośredni zarządcy tychże (właściciele, dzierżawcy, administratorzy, kierownicy i t. d.).

W razie nieobecności osób, na których ciąży bezpośredni obowiązek zeznań, przechodzi on na ich zastępców lub domowników.